

ELS FONS DOCUMENTALS DE BEGUES I VALLIRANA I EL SEU TRACTAMENT ARXIVÍSTIC

JOSEP CONEJO I MUNTADA
IOLANDA SERRANO I SEAONE
Arxivers

Textos i
Documents

Marc d'actuació

Des de l'any 1992, la Diputació de Barcelona desenvolupa un programa de col·laboració amb els ajuntaments de la província per dur a terme l'acondicionament, classificació, ordenació i inventari dels seus fons documentals. L'any 1998 es va signar un conveni entre el Consell Comarcal del Baix Llobregat, set ajuntaments de la comarca (Abrera, Begues, Cervelló, Pal·lejà, el Papiol, Sant Esteve Sesrovires i Vallirana) i la Diputació de Barcelona, per dur a terme l'organització dels fons documentals municipals. Aquest conveni comprenia dues fases: una primera fase, d'organització del fons documental municipal, assumida pel personal tècnic de l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona, i una segona fase, de manteniment, assumida pel personal de l'Arxiu Històric Comarcal de Sant Feliu de Llobregat. Els diferents ajuntaments, per la seva banda, es comprometien a condicionar els espais necessaris i a facilitar el personal auxiliar de suport i els materials imprescindibles per desenvolupar les tasques d'organització.

EL FONS DOCUMENTAL DE BEGUES

La primera fase de la intervenció arxivística realitzada a l'Ajuntament de Begues es desenvolupà entre els mesos d'abril i setembre de 1998 i va ser executada per Iolanda Serrano i Seoane. La segona fase es va iniciar el mes d'octubre de 1999, a càrrec de M. Àngels Barbero i Garalut.

Antecedents

La primera referència que tenim sobre el fons municipal de Begues és la d'un incendi a l'edifici consis-

torial, l'any 1868, en què es va cremar part de la documentació (tal com consta en certificats del Compte General de 1869). També es conserven dos inventaris de l'arxiu, originats pel cessament del càrrec de secretari a principis del segle XX. Però no hi ha constància de cap intervenció arxivística global anterior a la de 1998. No obstant això, l'any 1992, a causa d'unes obres, la documentació més antiga va ser traslladada a les dependències de l'escorxador. En aquest sentit, cal esmentar la intervenció que va fer un tècnic de l'Arxiu Històric Comarcal de Sant Feliu de Llobregat, el qual va separar la documentació més antiga, la va encapsar i la va agrupar per tipologies documentals. Aquesta intervenció va esdevenir una primera acció en l'aplicació de criteris arxivístics, en l'organització d'una part del fons. Més tard, l'any 1995, Àlex Milla-ruelo va fer un exhaustiu informe sobre l'estat de la documentació municipal, encarregat per l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona,¹ com a preàmbul de la intervenció arxivística posterior. D'aquest estudi es constata la manca d'un sistema d'arxiu. És a dir, no hi havia cap criteri d'organització i control de la documentació municipal.

La intervenció arxivística

La intervenció arxivística es va centrar en els objectius següents: condicionar, classificar, ordenar i descriure la documentació històrica i semiactiva del fons documental municipal. En primer lloc, es van identificar i separar els diferents fons documentals existents, atenent el principi de procedència. Així, a més del fons municipal, es van diferenciar els fons del Jutjat de Pau i de FET y de las JONS (Falange), els quals finalment també van ser classificats i inventariats. Es van identificar documents del municipi d'Olesa de Bonesvalls i, també, es van triar i separar les di-

verses monografies i publicacions periòdiques. Així mateix, els duplicats i la documentació clarament accessòria (un total de 3,10 metres lineals) van ser eliminats. Al mateix temps, es van prendre mesures preventives encaminades a la conservació de la documentació, com l'inici d'una primera neteja de la documentació i l'homogeneïtzació de les unitats d'instal·lació, reduint-les, quan les característiques de la documentació ho permetien, a un únic format. Es va elaborar un quadre de classificació per a tota la documentació municipal (activa, semiactiva i inactiva).² Els documents es van ordenar, dins de cada sèrie documental, aplicant un criteri cronològic en general, i les unitats d'instal·lació van ser retolades i identificades amb un número correlatiu.

La documentació s'ha descrit a nivell d'inventari, a través d'una base de dades elaborada per l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona, que no solament facilita l'accés al fons descrit, sinó que també en permet l'actualització.

El fons

L'Arxiu Municipal de Begues conserva el fons documental generat per l'Ajuntament des de la primera

A) Fons Municipal (1827-1998)

1. Administració general (1827-1997)
2. Hisenda (1827-1998)
3. Proveïments (1881-1994)
4. Beneficència (1923-1988)
5. Sanitat (1857-1995)
6. Obres i urbanisme (1866-1998)
7. Seguretat pública (1857-1996)
8. Serveis militars (1843-1990)
9. Població (1857-1998)
10. Eleccions (1843-1995)
11. Ensenyament (1867-1995)
12. Cultura (1922-1996)
13. Serveis agropecuaris i medi ambient (1918-1997)
14. Col·leccions factícies (1930-1986)

B) Fons del Jutjat de Pau (1852-1996)

C) Fons de la Falange (1943-1970)

Quadre dels fons documentals de Begues

meitat del segle XIX fins a l'actualitat. Conté, a més del fons municipal, els fons corresponents al Jutjat de Pau i el de la Falange, com ja hem esmentat. L'estat de conservació de la documentació és en general correcte, tret de determinats casos que presenten un accentuat deteriorament a causa de la seva ubicació inicial inadequada. Cal destacar el volum del fons, amb una gran varietat tipològica. La continuïtat de les sèries documentals, salvant els buits, permet la reconstrucció de gran part de la història del municipi des de principis del segle XIX, des dels vessants polític, social i econòmic. El document més antic és una carta de pagament de 1815 i destaca la continuïtat de sèries com les actes del Ple (1858-1981) i l'antiguitat d'algunes altres com els expedients d'exempció de mossos, des de 1843. En total s'han inventariat 1.602 unitats d'instal·lació, que ocupen 201,25 metres lineals de documentació.

EL FONS DOCUMENTAL DE VALLIRANA

A continuació, presentem la intervenció arxivística realitzada a l'Ajuntament de Vallirana. La primera fase es desenvolupà entre els mesos de novembre de 1998 i juny de 1999 i va ser executada per Josep Conejo i Muntada.

Antecedents

Es van fer dues intervencions a l'Arxiu Municipal de Vallirana prèvies a la present actuació. La primera va ser la realització d'un inventari de tota la documentació que hi havia a l'Arxiu Municipal per part de l'Arxiu Històric Comarcal de Sant Feliu de Llobregat. Aquest inventari ja no era operatiu a l'hora de començar la present intervenció, perquè la documentació havia patit canvis d'ubicació i canvis de capses, i a més s'havia transferit documentació a l'Arxiu Municipal sense cap tipus de control. Tot això feia molt difícil identificar la documentació segons aquest inventari.

La segona intervenció, l'any 1998, a causa de la manca d'espai, va consistir en el trasllat d'una part de la documentació del dipòsit del soterrani de l'Ajuntament a un nou dipòsit que s'acabava d'habilitar a les dependències de la Companyia d'Aigües, realitzat per Josep Maria Cabau i Mateus a través de l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona. En

aquesta intervenció s'elaborà una relació de la documentació traslladada com a instrument de control.

Situació del fons

La documentació estava distribuïda fonamentalment en dos espais. El primer, el més important per capacitat, és el dipòsit del soterrani de l'edifici de l'Ajuntament, on hi havia un total de 237 metres lineals. En aquest espai hi havia barrejats tots els fons documentals de l'Arxiu: el fons municipal, el del Jutjat de Pau, el de FET y de las JONS (Falange) i el del Sindicat Agrícola. La documentació presentava un alt grau de brutícia i la capacitat del dipòsit era clarament insuficient.

El segon és el dipòsit habilitat a les dependències de la Companyia d'Aigües, on hi havia inicialment uns 74 metres lineals, i les seves funcions eren assimilables a un dipòsit de prearxivatge. Aquí el grau de neteja era més elevat a causa de la recent creació i, quant a la capacitat, no es va arribar a ocupar la meitat.

La intervenció arxivística

Primer de tot es van identificar i separar els diferents fons documentals, essent l'objecte del tractament el fons municipal. Seguidament es van reestructurar els dos espais, deixant al soterrani de l'Ajuntament la documentació més recent, la generada a partir de 1990, i traslladant al dipòsit de la Companyia d'Aigües la resta de la documentació. A aquesta norma general es van fer algunes excepcions per necessitats de la gestió del personal de l'Ajuntament.

El següent pas va ser instal·lar la documentació amb les condicions més adequades als dos dipòsits, cosa que va significar la neteja de la documentació i el canvi de la totalitat de caps amb l'objectiu d'homogeneïtzar al màxim les unitats d'instal·lació.

Una vegada tractada la documentació que hi havia als dipòsits, es va transferir la documentació que calia des de les oficines a l'Arxiu fins al dipòsit del soterrani majoritàriament. Aquesta tasca es va fer amb la col·laboració del personal de les oficines municipals. Es van transferir un total de 44 metres lineals, amb un interval cronològic que anava des de 1965 fins a 1997.

A) Fons Municipal (1847-1998)

1. Administració general (1930-1998)
2. Hisenda (1847-1997)
3. Proveïments (1937-1990)
4. Beneficència i assistència social (1876-1983)
5. Sanitat (1880-1993)
6. Obres i urbanisme (1896-1996)
7. Seguretat pública (1906-1989)
8. Serveis militars (1861-1996)
9. Població (1863-1997)
10. Eleccions (1868-1998)
11. Ensenyament (1859-1993)
12. Cultura (1942-1989)
13. Serveis agropecuaris i medi ambient (1863-1972)

B) Fons del Jutjat de Pau

C) Fons de FET i de las JONS (Falange)

D) Fons del Sindicat Agrícola

Quadre dels fons documentals de Vallirana

La classificació, ordenació i descripció de la documentació es va fer mitjançant el programa informàtic de l'Oficina del Patrimoni Cultural. Una vegada acabada la intervenció, el personal va poder accedir al programa informàtic a través de la xarxa interna de l'Ajuntament.

A banda d'aquestes actuacions, es va posar en marxa el servei de consulta i préstec intern, així com la normalització de les transferències de documentació a l'Arxiu Municipal. Actualment hi ha una persona de la plantilla de l'Ajuntament encarregada del manteniment intern de l'Arxiu Municipal.

NOTES

1 MILLARUELO I GÓMEZ, Àlex: *Informe sobre la documentació de Begues*. Diputació de Barcelona: desembre, 1995.

2 El quadre de classificació presentat parteix de la publicació *Normes per a la classificació de la documentació municipal*. Barcelona: Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya, 1989.